

dr hab. prof. US Krzysztof Błóński
Instytut Zarządzania
Uniwersytet Szczeciński

Recenzja rozprawy doktorskiej p. mgr Kamili Pilch pt. "Metody hybrydowe w identyfikacji wizerunku miasta"

Przedmiotem recenzji jest rozprawa doktorska mgr Kamili Pilch pt. „Metody hybrydowe w identyfikacji wizerunku miasta” napisana pod opieką naukową prof. dr hab. Adama Sagana. Recenzję przekładam na prośbę prof. dr hab. inż. Stanisława Popka, Dyrektora Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (pismo z dnia 4.05.2023 na podstawie decyzji Rady Dyscypliny Nauk o Zarządzaniu i Jakości Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie z dnia 27 kwietnia 2023 r.).

Opinie o pracy przygotowano odnosząc się do oceny doboru tematu, celu pracy i założeń badawczych, charakterystyki i zawartości rozprawy, doboru metod i narzędzi badawczych, wartości naukowej oraz strony formalnej dysertacji. Recenzję kończą wnioski końcowe oraz konkluzje.

1. Temat, cel pracy oraz jej założenia badawcze

Opiniowana praca podejmuje problematykę wykorzystania badań mieszanych w rozwiązaniu konkretnego problemu badawczego. Rozważania w rozprawie są ukierunkowane na tematykę badania wizerunku miast uniwersyteckich. Temat rozprawy uważam za ważny, aktualny i oryginalny.

W metodyce badań można wyróżnić dwa podejścia do metod stosowanych w danym procesie badawczym: pojedyncze lub mnogie. O podejściu pojedynczym możemy mówić wtedy, gdy całe badanie przeprowadzone jest określoną metodą ilościową lub jakościową. Natomiast o drugim podejściu (mnogim) w sytuacji, gdy różne etapy procesu badawczego przeprowadzone są przy pomocy odmiennych metod. Jeżeli na różnych etapach stosujemy tylko metody ilościowe lub jakościowe to takie podejście należy uznać za jednorodne. W przeciwnym przypadku określa się je jako niejednorodne. Oznacza to stosowanie zarówno metod jakościowych i ilościowych na różnych etapach procesu badawczego.

Przy takim podejściu można wyróżnić dwie sytuacje. Pierwsza z nich to sytuacja kiedy poszczególne metody stosowane są rozdzielnie tzn. wynik stosowania jednej metody na określonym etapie procesu badawczego nie wpływa na wynik uzyskany inną metodą na innym etapie. Druga sytuacja, określana jako „metody mieszane” jest przeciwieństwem pierwszej sytuacji. Poprzez wykorzystanie połączenia metod ilościowych z jakościowymi oczekuje się możliwości wyeliminowania błędów i słabości poszczególnych metod i dopełnienia wyników uzyskanych na poszczególnych etapach procesu badawczego.

„Podejście mieszane” (mixed methods)¹ zostało zaproponowane jako reakcja na mocno zarysowaną polaryzację podejścia ilościowego i jakościowego, w wyniku którego zaistniały od lat 70-tych do lat 90-tych XX w. tzw. „wojny paradygmatyczne”. „Podejście mieszane” było propozycją oferującą integrację metod ilościowych i jakościowych i podkreślającą zalety jednoczesnego wykorzystania różnych perspektyw poznawczych. Wyróżnia się trzy podstawowe rodzaje paradygmatów, które stanowią pojęciowe zaplecze dla podjętego w badaniach podejścia mieszanego oraz uzasadniają dokonywane w badaniu podstawowe założenia ontologiczne i epistemologiczne. Są to: pragmatyzm, paradygmat „transformacyjno-emancypacyjny” oraz realizm krytyczny. Dwa często przywoływane argumenty za stosowaniem metod mieszanych to wzajemne dopełnienie się uzyskanych za ich pomocą wyników oraz wzajemne korygowanie przez metody mieszane rezultatów uzyskanych za pomocą metod pojedynczych (tzw. możliwość „sprawdzianu krzyżowego”).

Według danych z bazy Web of Science ilość publikacji powiązanych z podejściem mieszanych wynosi obecnie ponad 4700 pozycji, w przypadku poszukiwania publikacji z tego zakresu i powiązanych z zarządzaniem liczba zmniejszyła się do 379. W przypadku polskiej literatury poruszającej problematykę badań mieszanych w obszarze zarządzania ilość publikacji można ocenić jako niewielką. W większości przypadków są to publikacje poruszające i objaśniające specyfikę tego podejścia badawczego. Publikowane są również prace zawierające wyniki badań mieszanych, ale brakuje szczegółowo omawianych przykładów ukazujących odbiorcom jak przeprowadzić badanie mieszane w celu rozwiązania danego problemu badawczego.

Praca ze względu na swoją tematykę ma wartość nie tylko dla teorii zarządzania, ale także dla praktyki. Aplikacyjny charakter pracy ujawnia się w zaproponowanym podejściu metodycznym badania metodami mieszanymi wizerunku miast uniwersyteckich, ale również

¹ Inne określenia metod mieszanych to: „wielorakie”, „zintegrowane”, „hybrydowe” czy „łączone”.

Blański

w wynikach badań i analiz, które mogą stanowić wskazówki, przesłanki dla władz miast uniwersyteckich w zakresie planowania i przeprowadzenia tego typu badań.

We wstępie pracy Autorka wyznaczyła cel główny pracy oraz trzy cele szczegółowe. Cel główny ma charakter metodyczny i dotyczy opracowania planu badawczego bazującego na metodach hybrydowych w identyfikacji wizerunku polskich miast uniwersyteckich wśród grup docelowych (tj. odbiorców produktu miejskiego). Celowi głównemu podporządkowano następnie trzy cele szczegółowych o charakterze teoretycznym oraz empirycznym.

C1. Identyfikacja czynników wpływających na percepcję wizerunku miasta uniwersyteckiego wśród różnych grup odbiorców.

C2. Porównanie sposobów realizacji badań przy użyciu metod hybrydowych w odniesieniu do identyfikacji wizerunku miasta uniwersyteckiego.

C3. Zbudowanie hybrydowej procedury identyfikacji wizerunku miasta uniwersyteckiego.

Dokonując ich oceny, uważam, że zostały one sformułowane w sposób prawidłowy, korespondując z zakreślonym tematem pracy. Sformułowane cele stały się podstawą do sformułowania czterech pytań badawczych:

P1. W jaki sposób postrzegany jest wizerunek miast podawanych analizie?

P2. Jakich atrybutów używają respondenci przy opisie wizerunku wyróżnionych polskich miast uniwersyteckich?

P3. Jakie informacje o wizerunku miast uzyskuje się w zależności od wykorzystywanych w analizie metod?

P4. W jaki sposób można zaprojektować badania wizerunkowe miast bazujące na metodach hybrydowych?

Oceniając sformułowane pytania badawcze należy wskazać, iż prawidłowo zwracają uwagę na istniejący dylemat, prowokują do formułowania znaczących myśli lub podejmowania dyskusji. Uwidaczniają również koncepcje, które można uznać za niedostatecznie zbadane oraz wiążą się z koniecznością podjęcia bardziej złożonej analizy.

Autorka sformułowała również tezę, rozumianą jako główną myśl pracy: *zastosowanie ilościowych technik redukcji danych uzyskanych w badaniach jakościowych w identyfikacji wizerunku polskich miast uniwersyteckich pozwala na połączenie zalet badań jakościowych i ilościowych w jednym projekcie badawczym, co w konsekwencji umożliwia uzyskanie bardziej zróżnicowanych, zagnieżdżonych informacji niż ma to miejsce w przypadku zastosowania wyłącznie metod jakościowych lub ilościowych.* Sformułowana w ten sposób teza jest możliwa do udowodnienia.

Podsumowując należy stwierdzić, że zarówno cele, pytania badawcze jak i teza zostały sformułowane prawidłowo.

2. Charakterystyka i ocena zawartości rozprawy

Dysertacja liczy 217 stron, jej ogólna struktura jest klarowna i dobrze przemyślana. Doktorantka w swojej pracy wyodrębniła: wstęp, pięć rozdziałów o zróżnicowanej merytorycznie zawartości, zakończenia podsumowującego najważniejsze wnioski oraz stosowne spisy, a także załączniki 1 i 2.

Autorka dysertacji zastosowała klasyczną strukturę, co pozwoli czytającemu na łatwe i klarowne zapoznanie się z pracą i gwarantuje osiągnięcie założonego celu głównego oraz znalezienie odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Zawartość merytoryczna jest bogata i zróżnicowana, odwołująca się do różnych paradygmatów i strategii badawczych. Rozdziały logicznie prowadzą czytającego przez zagadnienia związane z wizerunkiem miast, metod i technik jego badania oraz prowadzenia badań przy pomocy podejścia mieszanego.

Pierwszy rozdział zawiera rozważania dotyczące marketingowego ujęcia wizerunku miasta. Zawiera on zróżnicowany przegląd terminologii pojęć takich jak: megaprodukt miejski, marka oraz wizerunek miasta. Wyeksponowane zostały również kwestie atrybutów i czynników wpływających na sposób postrzegania wizerunku miasta, stanowiących teoretyczną ramę dla planowanych badań wizerunkowych.

Treści zawarte w tym rozdziale są wynikiem przeprowadzonej krytycznej analizy literatury i mają wartość systematyzującą stan wiedzy na temat wizerunku miasta w ujęciu marketingowym, stanowiąc dobry punkt wyjścia do dalszych rozważań dotyczących stosowanych metod i technik w badaniu wizerunku.

Drugi rozdział przedstawia przegląd podejść badawczych stosowanych w badaniach wizerunkowych miejsc. W ten sposób Autorka scharakteryzowała specyfikę wizerunku miejsca jako kategorii badawczej. Ukazała dzięki temu wady i zalety wykorzystanych jakościowych i ilościowych metod badawczych co stanowi punkt wyjścia dla rozważań na temat badań mieszanych.

Trzeci rozdział jest poświęcony podejściu mieszanemu (hybrydowemu). Autorka przedstawiła w nim aparat pojęciowy związany z realizacją badania mieszanego. Dopelnieniem rozważań jest analiza artykułów z obszaru miejsc, której celem było wskazanie sposobów projektowania badań w formie mieszanej w analizowanym obszarze.

Zobacz

Teoretyczną część pracy (zawarta w trzech rozdziałach) cechuje dobra wartość merytoryczna. Jej walorem jest logika i przejrzystość rozumowania, a także wykonany przegląd literatury. Dowodzi to, że Doktorantka ma dobrą znajomość problematyki i umiejętność prowadzenia wywodu naukowego.

Przedostatni rozdział (czwarty) zawiera autorską koncepcję badania wizerunku miast uniwersyteckich. Zawiera ona konceptualizację przedmiotu badania miasta uniwersyteckiego, charakterystykę próby badawczej jak również opis wykorzystywanych na etapie analizy technik redukcji danych (są to: analiza głównych współrzędnych, asymetryczne skalowanie wielowymiarowe oraz wieloraka analiza czynnikowa).

Ostatni rozdział zawiera opis wyników badań dotyczących identyfikacji wizerunku wybranych miast uniwersyteckich. Autorka scharakteryzowała atrybuty/ wymiary wizerunku wybranych polskich miast uniwersyteckich w przekroju badanych grup (mieszkańcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, uczniowie, studenci, kadra akademicka, urzędnicy, przedsiębiorcy). Jest to podstawą do dokonania opisu przez poszczególne grupy wizerunku badanych miast. Zwieńczeniem tego opisu jest wskazanie efektów przyjętej procedury badawczej.

Ważnym elementem pracy jest zakończenie, w którym Autorka odniosła się do realizacji poszczególnych celów i pytań badawczych, wiążąc je z podjętymi działaniami oraz uzyskanymi w toku badań wynikami oraz określiła wkład dysertacji w rozwój nauk o zarządzaniu.

Przyjęty układ pracy oraz zawartość merytoryczna poszczególnych rozdziałów pozwoliło na zrealizowanie trzech zakładanych celów szczegółowych pracy. Umożliwiło to również osiągnięcie głównego celu rozprawy. Uważam, że cel główny rozprawy, czyli opracowanie planu badawczego bazującego na metodach hybrydowych w identyfikacji wizerunku polskich miast uniwersyteckich wśród grup docelowych, został osiągnięty. Na przedstawione we wstępie dysertacji pytania badawcze Autorka udzieliła poprawnej i wyczerpującej odpowiedzi.

Stwierdzam, że wkład niniejszej rozprawy we wskazaną dyscyplinę polega na opracowaniu oryginalnej metodyki badania wizerunku miasta uniwersyteckiego metodami mieszanymi. dzięki czemu rozwiązano przedstawiony problem badawczy.

Bibliografia recenzowanej pracy jest właściwa. Liczy 375 pozycji literaturowych. Poszczególne źródła cechuje wysoki walor aktualności. Wykorzystanie literatury jest zasadne i wystarczające.

Poniżej przedstawiam pytania, uwagi, prośby, które w zasadniczej części mają charakter polemiczny i nie umniejszają pozytywnej ocenie dysertacji:

Zbawka

1. W rozdziale 2 Autorka nie przytacza przykładów z literatury polskiej dotyczących badania wizerunku miast. Prosiłbym o ocenę polskiej literatury w tym zakresie.

2. Stosowanie badań mieszanych wiąże się określonymi oczekiwaniami ze strony badacza. Prosiłbym o wskazanie oczekiwań, przyczyn zastosowania mieszanego projektu do badania wizerunku miast uniwersyteckich.

3. Jedną z istotnych kwestii w badaniu metodami mieszanymi jest łączenie wyników. Prosiłbym o zebranie i przedstawienie wyników, wniosków z przeprowadzonego badania uwzględniając pozyskane dane ilościowe i jakościowe.

4. Zazwyczaj porównanie w ramach podejścia mieszanego wyników badania jakościowego i ilościowego nie daje sytuacji pełnej zbieżności lub rozbieżności, różnice występują w przypadku koncepcji, tematów czy skal. Prosiłbym o wskazanie występujących rozbieżności w zrealizowanym badaniu oraz jakie należałoby podjąć kroki w celu określenia przyczyny/ przyczyn.

3. Wnioski końcowe

Na podstawie przeprowadzonej analizy w pracy doktorskiej na temat wykorzystania metod hybrydowych identyfikacji wizerunku miasta, stwierdzam, że Autorka dokładnie zdefiniowała cele swojej pracy, a także zrealizowała zadania badawcze, które przyczyniły się do uzyskania cennych wyników.

Autorka zidentyfikowała kluczowe problemy badawcze związane z wykorzystaniem metod mieszanych w identyfikacji wizerunku miasta uniwersyteckiego, a następnie w sposób szczegółowy omówiła i rozwiązała każdy z nich.

Pytania badawcze postawione przez Autorkę są jasne, konkretne i dobrze uzasadnione teoretycznie i empirycznie. Ponadto, odpowiedzi na wszystkie pytania badawcze zostały podparte analizami danych za pomocą odpowiednich metod badawczych.

Przedstawiona przez Autorkę teza we wstępie pracy została udowodniona.

Podsumowując, praca doktorska p. mgr Kamili Pilch jest starannie wykonaną i kompleksową analizą problemów związanych z zastosowaniem podejście mieszanego w badaniach wizerunkowych miast uniwersyteckich. Mimo, iż praca jest szczegółowa, to odbiorcy łatwo jest zrozumieć przedstawione zagadnienia dzięki klarownemu stylowi pisania i przejrzystej prezentacji wyników badań.

Złoty

4. Konkluzje

Biorąc pod uwagę łącznie dobór tematu i celu pracy, jej strukturę, wykorzystane metody i narzędzia badawcze, wartość naukową rozprawy oraz jej stronę formalną stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Kamili Pilch pt. „Metody hybrydowe w identyfikacji wizerunku miasta” spełnia oczekiwania oraz wymogi stawiane dysertacjom doktorskim. Do takiego stanowiska upoważniają mnie następujące argumenty:

- ważność, aktualność i oryginalność podjętej w pracy tematyki oraz jasno zdefiniowany problem badawczy, który udało się rozwiązać,
- logiczna i spójna struktura rozprawy,
- zakres prowadzonych badań przy wykorzystaniu odpowiednich metod badawczych,
- walory naukowe i poznawcze dysertacji, a także jej wkład w teorię zarządzania w postaci opracowania i omówieniu planu badawczego odnoszącego się do badania wizerunku miasta uniwersyteckiego.
- właściwa strona formalna rozprawy.

Wobec powyższego recenzowana dysertacja może stanowić podstawę do nadania stopnia naukowego doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości i wnoszę o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

dr hab. prof. US Krzysztof Błoński